

USTAWA

z dnia 17 grudnia 1974 r.

o zmianie ustawy o spółdzielniach i ich związkach.

W celu dostosowania ustawy o spółdzielniach i ich związkach do przepisów Kodeksu pracy stanowi się, co następuje:

Art. 1. W ustawie z dnia 17 lutego 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. Nr 12, poz. 61) dział II tytułu II części I otrzymuje brzmienie:

„Dział II.

Spółdzielnie pracy.

Art. 122. Przedmiotem gospodarczej działalności spółdzielni pracy jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o pracę osobistą członków.

Art. 123. § 1. Spółdzielnia i członek spółdzielni mają obowiązek pozostawania ze sobą w stosunku pracy. Poza wyjątkami przewidzianymi w przepisach ustawy odmowa nawiązania stosunku pracy lub pozostawania w takim stosunku stanowi naruszenie istotnych praw i obowiązków wynikających ze stosunku członkostwa.

§ 2. Stosunek pracy pomiędzy spółdzielnią a jej członkiem nawiązuje się przez spółdzielczą umowę o pracę.

§ 3. Okres między powstaniem stosunku członkostwa a rozpoczęciem pracy nie może przekraczać sześciu miesięcy.

§ 4. W przypadku nienawiązania stosunku pracy z winy spółdzielni członek może w ciągu roku od dnia powstania członkostwa dochodzić nawiązania spółdzielczej umowy o pracę oraz odszkodowania według zasad prawa cywilnego.

Art. 124. § 1. Za pracę w spółdzielni członek spółdzielni otrzymuje wynagrodzenie bieżące. Ponadto członek spółdzielni uczestniczy w podziale czystej nadwyżki bilansowej.

§ 2. Wynagrodzenie bieżące oraz udział w nadwyżce bilansowej korzystają z ochrony przewidzianej w Kodeksie pracy dla wynagrodzenia pracownika.

Art. 125. § 1. Wypowiedzenie członkowi spółdzielni warunków pracy lub płacy jest dopuszczalne:

- 1) w przypadkach wynikających z uzasadnionych potrzeb gospodarczych lub organizacyjnych spółdzielni, a w szczególności w przypadku wprowadzenia nowych zasad wynagradzania, likwidacji działu pracy, w którym członek jest zatrudniony, likwidacji zajmowanego przez niego stanowiska pracy albo konieczności zatrudnienia na danym stanowisku osoby o wyższych lub specjalnych kwalifikacjach,
- 2) w razie utraty przez członka zdolności do wykonywania dotychczasowej pracy stwierdzonej orzeczeniem lekarskim albo niezawinionej przez niego utraty uprawnień koniecznych do jej wykonywania.

§ 2. Wypowiedzenie warunków pracy i płacy członkowi zatrudnionemu na stanowisku kierownika spółdzielni, jego zastępcy i głównego księgowego nie podlega ograniczeniom, o których mowa w § 1.

Art. 126. W razie gospodarczej konieczności walne zgromadzenie, w celu zapewnienia pracy wszystkim członkom, może skrócić równomiernie czas pracy i zmniejszyć odpowiednio wynagrodzenie członków spółdzielni bez wypowiedzenia spółdzielczej umowy o pracę. Uchwała walnego zgromadzenia powinna dotyczyć co najmniej jednego działu pracy lub wszystkich członków wykonujących pracę tego samego rodzaju.

Art. 127. § 1. Spółdzielcza umowa o pracę wygasa z ustaniem członkostwa oraz w przypadkach, w których przepisy prawa pracy przewidują wygaśnięcie umowy o pracę z mocy prawa.

§ 2. Rozwiązanie spółdzielczej umowy o pracę w czasie trwania członkostwa jest niedopuszczalne, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w art. 128 i 130.

Art. 128. Spółdzielnia może rozwiązać z członkiem spółdzielczą umowę o pracę w czasie trwania członkostwa z zachowaniem przewidzianego w Kodeksie pracy okresu wypowiedzenia w razie:

- 1) nabycia przez członka prawa do emerytury,
- 2) zmniejszenia na podstawie uchwały rady spółdzielni stanu zatrudnienia podyktowanego gospodarczą koniecznością.

Art. 129. § 1. W razie naruszenia przez spółdzielnię przepisów art. 125 § 1, art. 128 i 132 członkowi spółdzielni służy roszczenie o ustalenie bezskuteczności wypowiedzenia spółdzielczej umowy o pracę lub jej warunków, a jeżeli spółdzielcza umowa o pracę uległa już rozwiązaniu — roszczenie o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach.

§ 2. Członkowi spółdzielni, który podjął pracę w wyniku przywrócenia do pracy, przysługuje wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, nie dłuższy jednak niż 6 miesięcy, w wysokości przeciętnego wynagrodzenia bieżącego z ostatnich trzech miesięcy oraz odpowiedni udział w części czystej nadwyżki bilansowej. Wynagrodzenie to

zmniejsza się o wynagrodzenie za pracę, które członek spółdzielni uzyskał podejmując w tym czasie zatrudnienie w innym zakładzie pracy.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do członka spółdzielni, który po wypowiedzeniu mu warunków pracy lub płacy z naruszeniem art. 125 przystąpił do pracy na warunkach określonych w tym wypowiedzeniu.

Art. 130. § 1. W czasie trwania członkostwa spółdzielnia może rozwiązać spółdzielczą umowę o pracę bez wypowiedzenia tylko z przyczyn uzasadniających według przepisów Kodeksu pracy takie rozwiązanie umowy bez winy pracownika.

§ 2. Członkowi, z którym rozwiązano spółdzielczą umowę o pracę bez wypowiedzenia mimo braku przyczyn, o których mowa w § 1, lub z naruszeniem przepisu art. 132 służy roszczenie o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach.

§ 3. Członkowi, który podjął pracę w wyniku przywrócenia do pracy, przysługuje wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy według zasad określonych w art. 129 § 2, nie mniej jednak niż w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia.

Art. 131. § 1. Wypowiedzenie i rozwiązanie spółdzielczej umowy o pracę wymaga przewidzianego w Kodeksie pracy współdziałania z organami związku zawodowego.

§ 2. Przepisy art. 125 § 1 oraz art. 128—130 nie wyłączają stosowania korzystniejszych dla członków spółdzielni przepisów prawa pracy, dotyczących szczególnych zakazów lub ograniczeń wypowiedzania umów o pracę.

Art. 132. Cświadczenie spółdzielni o wypowiedzeniu spółdzielczej umowy o pracę i o rozwiązaniu tej umowy bez wypowiedzenia, jak również o wypowiedzeniu warunków pracy lub płacy powinno być złożone w formie pisemnej z podaniem przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie lub rozwiązanie. Uzasadnienie nie jest wymagane przy wypowiedzeniu warunków pracy i płacy członkowi spółdzielni zatrudnionemu na stanowisku kierownika spółdzielni, jego zastępcy i głównego księgowego.

Art. 133. § 1. Po ustaniu przyczyn, które uzasadniały wypowiedzenie lub rozwiązanie spółdzielczej umowy o pracę bez wypowiedzenia przez spółdzielnię w czasie trwania członkostwa, spółdzielnia i członek spółdzielni obowiązani są zawrzeć spółdzielczą umowę o pracę.

§ 2. W razie naruszenia przez spółdzielnię obowiązku, o którym mowa w § 1, członkowi spółdzielni służy roszczenie o nawiązanie stosunku pracy i zapewnienie warunków pracy odpowiadających aktualnym możliwościom gospodarczym spółdzielni. Członkowi, który podjął pracę, przysługuje wynagrodzenie na zasadach określonych w art. 129 § 2.

Art. 133¹. § 1. Wykluczenie członka ze spółdzielni może nastąpić:

- 1) z przyczyn uzasadniających według przepisów Kodeksu pracy rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika,
- 2) w przypadku ciężkiego naruszenia obowiązków członkowskich albo umyślnego działania na szkodę spółdzielni.

§ 2. Przepisy § 1 nie wyłączają stosowania art. 21 § 1.

§ 3. Spółdzielnia obowiązana jest niezwłocznie wykluczyć członka w przypadku porzucenia przez niego pracy. Przepisu art. 21 § 3 nie stosuje się.

Art. 133². § 1. Wykreślenie z rejestru członków spółdzielni może nastąpić tylko w przypadku, gdy:

- 1) okres przerwy w zatrudnieniu na skutek rozwiązania spółdzielczej umowy o pracę trwa z przyczyn niezależnych od spółdzielni dłużej niż jeden rok,
- 2) członek utracił w znacznym stopniu lub całkowicie zdolność do pracy, a spółdzielnia nie może przesunąć go na stanowisko odpowiadające jego ograniczonej zdolności do pracy,
- 3) członek utracił pełną zdolność do czynności prawnych,
- 4) członek spółdzielni lub członek jego rodziny pozostający z nim we wspólnym gospodarstwie domowym podjął wykonywanie rzemiosła lub inną działalność gospodarczą tego samego rodzaju co działalność gospodarza spółdzielni.

§ 2. W przypadkach wymienionych w § 1 pkt 2 i 4 skutki prawne wykreślenia nie mogą nastąpić wcześniej niż z upływem okresu przewidzianego w Kodeksie pracy dla wypowiedzenia umowy o pracę.

Art. 133². Spółdzielnia podejmuje uchwałę o wykluczeniu członka ze spółdzielni lub wykreśleniu go z rejestru członków po zasięgnięciu opinii rady zakładowej.

Art. 133⁴. § 1. Członkowi spółdzielni zatrudnionemu na podstawie spółdzielczej umowy o pracę, który został bezzasadnie wykluczony ze spółdzielni lub wykreślony z rejestru członków, przysługują roszczenia przewidziane w art. 129 § 1 i 2.

§ 2. Członkowi spółdzielni, który mimo bezzasadnego wykluczenia ze spółdzielni lub wykreślenia z rejestru członków nie dochodzi przywrócenia do pracy ani nawiązania członkostwa, przysługuje odszkodowanie odpowiadające wynagrodzeniu za okres wypowiedzenia.

Art. 133⁵. § 1. Do rozpatrywania sporów o roszczenia członków ze spółdzielczej umowy o pracę mają odpowiednie zastosowanie przepisy Kodeksu pracy dotyczące rozpatrywania sporów o roszczenia pracowników ze stosunku pracy, z uwzględnieniem przepisów § 2—6.

§ 2. Zakładowe komisje rozjemcze powołuje się we wszystkich spółdzielniach pracy zatrudniających w ramach stosunku pracy co najmniej 50 osób.

§ 3. Powiatowe komisje odwoławcze do spraw pracy rozpatrują w zakresie spółdzielczej umowy o pracę, poza sprawami określonymi w Kodeksie pracy, wnioski członków o przywrócenie do pracy lub o odszkodowanie w związku z wygaśnięciem umowy o pracę na skutek bezzasadnego wykluczenia ze spółdzielni lub wykreślenia z rejestru członków.

§ 4. Termin do wniesienia przez członka spółdzielni odwołań lub wniosków wynosi 14 dni i liczy się od dnia doręczenia członkowi zawiadomienia na piśmie o wykluczeniu go ze spółdzielni, wykreśleniu z rejestru członków, rozwiązaniu spółdzielczej umowy o pracę, wypowiedzeniu warunków pracy lub płacy, wypowiedzeniu spółdzielczej umowy o pracę oraz odmowie nawiązania tej umowy.

§ 5. Roszczenia wynikające z członkostwa, o których mowa w art. 123 § 4 i w art. 133 § 2, oraz z tytułu wadliwego wypowiedzenia warunków pracy i płacy mogą być dochodzone przed powiatową komisją odwoławczą do spraw pracy po wyczerpaniu postępowania wewnątrzspółdzielczego lub po bezskutecznym upływie terminów ustalonych w statucie spółdzielni do podjęcia decyzji przez organy odwoławcze. W tych przypadkach bieg terminów, o których mowa w § 4, liczy się odpowiednio od doręczenia członkowi spółdzielni ostatecznej decyzji podjętej w postępowaniu wewnątrzspółdzielczym lub od upływu terminu ustalonego w statucie spółdzielni do podjęcia decyzji przez organ odwoławczy spółdzielni.

Art. 133⁶. W razie prawomocnego orzeczenia wydanego w trybie art. 133³ o przywróceniu do pracy członka bezzasadnie wykluczonego ze spółdzielni lub o uznaniu wykreślenia członka z rejestru członków za bezskuteczne spółdzielnia jest obowiązana nawiązać z powrotem stosunek członkowski.

Art. 133⁷. § 1. W sprawach o istnienie członkostwa, o wykluczenie ze spółdzielni lub wykreślenie z rejestru członków właściwe są sądy powszechne oraz Sąd Najwyższy.

§ 2. Przy rozpatrywaniu spraw, o których mowa w § 1, sąd orzeka również o roszczeniach z tytułu bezzasadnego wykluczenia ze spółdzielni lub wykreślenia z rejestru członków.

Art. 133⁸. W sprawach nie unormowanych przepisami art. 122—133⁷ i innymi przepisami dotyczącymi spółdzielczej umowy o pracę, mają odpowiednie zastosowanie przepisy prawa pracy, z wyjątkiem przepisów Kodeksu pracy o zawieraniu umów o pracę na okres próbny i okres wstępny.

Art. 133⁹. § 1. Statut spółdzielni może uzależnić przyjęcie na członka od odbycia okresu kandydackiego. W takim przypadku statut powinien wskazywać organ spółdzielni uprawniony do przyjmowania kandydatów i określać czas trwania okresu kandydackiego. Okres ten dla kandydata, który po raz pierwszy nawiązuje stosunek pracy lub który w żadnym zakładzie nie przepracował co najmniej 1 roku, nie może być krótszy od jednego roku.

§ 2. W stosunku do kandydatów na członków spółdzielni termin przewidziany w art. 14 § 3 biegnie od dnia zakończenia okresu kandydackiego.

§ 3. Do kandydatów na członków spółdzielni stosuje się przepisy Kodeksu pracy dotyczące osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony, jednakże stosunek pracy między kandydatem a spółdzielnią może być rozwiązany wcześniej, z zachowaniem obowiązującego okresu wypowiedzenia, przewidzianego dla rozwiązania umowy zawartej na czas nie określony.

§ 4. Statut może przyznać kandydatom niektóre prawa i obowiązki członków spółdzielni.

§ 5. Pracownicy spółdzielni zatrudnieni na podstawie umowy o pracę zawartej na czas nie określony, ubiegający się o przyjęcie na członków spółdzielni, są zwolnieni od odbycia okresu kandydackiego.

Art. 133¹⁰. § 1. Statut może przewidywać zatrudnienie wszystkich lub niektórych członków nie w ramach stosunku pracy, lecz na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło, w szczególności zaś na zasadach pracy nakładczej, jeżeli jest to uzasadnione rodzajem działalności spółdzielni. Spółdzielnia ma obowiązek równomiernie rozdzierać pracę między tych członków, z uwzględnieniem ich kwalifikacji. Członek nie może odmówić wykonania powierzonej mu pracy, chyba że zachodzą ważne przyczyny uzasadniające odmowę.

§ 2. Do członków spółdzielni, o których mowa w § 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 123 § 1 oraz art. 124 § 1.

§ 3. Prawa i obowiązki członków, o których mowa w § 1, przypadki uzasadniające wykluczenie tych członków ze spółdzielni oraz ich wykreślenie z rejestru członków określa szczegółowo statut spółdzielni."

Art. 2. Tracą moc postanowienia statutów spółdzielni sprzeczne z przepisami niniejszej ustawy.

Art. 3. Spółdzielnie pracy dokonają zmian swoich statutów, w celu dostosowania ich do przepisów niniejszej ustawy, najpóźniej w ciągu jednego roku od daty jej wejścia w życie.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1975 r.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiak*